

Læringsmiljø for studenter med funksjonsnedsettelse

Handlingsplan 2013-2017

Forord

Å inkludere mennesker med nedsatt funksjonsevne i høyere utdanning er en del av NTNUs samfunnsoppdrag. Vårt mål er et inkluderende læringsmiljø innen 2017, og gjennom strategien «universell utforming» skal NTNU så langt det er mulig sørge for å inkludere *alle* studenter i ordinære løsninger. Individuell tilrettelegging skal kompensere for den enkelte student der hvor dette ikke er mulig.

Denne handlingsplanen tydeliggjør det operasjonelle ansvaret innen arbeidsområdet. Dette inkluderer en ny arbeidsdeling mellom fakultetene og sentraladministrasjonen, samt konkretisering av berørte enheters roller og oppgaver.

Rektoratet forventer at hele organisasjonen arbeider systematisk og målrettet for å nå det overordnede målet. Fakultetene og sentrale enheter må derfor utarbeide konkrete oppfølgingsplaner innen sine ansvarsområder, og rapportere på arbeidet via ordinære kanaler. Rektoratet vil følge utviklingen nøye, og evaluere kvalitet og fremdrift årlig.

Lykke til med arbeidet!

Gunnar Bovim
Rektor

Innhold

FORORD	2
INNHold	3
1. VISJON OG VERDIER	4
2. SENTRALE BEGREP	5
FUNKSJONSHEMMING OG FUNKSJONSNEDESETTELSE	5
UNIVERSELL UTFORMING OG INDIVIDUELL TILRETTELEGGING	6
3. RAMMER OG LOVVERK	7
LOVVERK	7
KVALITETSREFORMEN OG NASJONALT KVALIFIKASJONSFRAMEVERK	7
4. MÅL OG VEIVALG	8
OVERORDNEDE MÅLSETTINGER	8
5. PRINSIPPER FOR SYSTEMATISK ARBEID MED LÆRINGSMILJØ	9
SYSTEMATISK KARTLEGGING.....	9
ARBEIDSDELING OG BUDSJETT	9
KOMPETANSEOPPBYGGING.....	9
KLAGE OG KLAGEBEHANDLING.....	10
RAPPORTERING OG AVVIK	10
6. ANSVAR OG OPPGAVER I LINJEN	10
STYRET	10
REKTOR.....	10
LINJELEDER	10
FAKULTETENE	11
STUDIEAVDELINGEN	11
ØVRIGE SENTRALE ENHETER.....	12
STUDENTENE	12
UTVALG OG RÅD.....	13
<i>Læringsmiljøutvalget (LMU)</i>	13
<i>Rådet for studenter med funksjonsnedsettelse (RFSF)</i>	13
<i>Arbeidsmiljøutvalget</i>	13
TILSYNSMYNDIGHETER.....	13
VEDLEGG: HANDLINGSPLAN FOR UNIVERSELL UTFORMING OG INDIVIDUELL TILRETTELEGGING FOR STUDENTER MED NEDSATT FUNKSJONSEVNE: PRIORITERINGER OG DELMÅL 2013 – 2017	14
TILBUD OG TJENESTER VED NTNU	14
HOVEDMÅL OG PRIORITERINGER 2013-2017	14

1. Visjon og verdier

Studenter med nedsatt funksjonsevne skal kunne studere ved NTNU på lik linje med andre studenter. NTNU vil gjennom universell utforming og individuell tilrettelegging skape et læringsmiljø som gjør at studenter uansett bakgrunn og funksjonsnedsettelse, innenfor realistiske grenser og ut fra sine forutsetninger, er i stand til å delta på en fullverdig måte på alle områder ved universitetet.

Visjonen bygger på NTNUs overordnede strategi for 2011-2020, og spesielt på verdigrunnet «*respektfull og omtensom*». Her heter det at NTNU skal bidra til mangfold og likestilling i arbeidsliv og egen virksomhet, fremme likeverd og kreve toleranse på tvers av livssyn, kultur og kjønn, samt utvikle et arbeids- og læringsmiljø preget av respekt og omtanke.

NTNU sine verdier gjelder selvfølgelig også for studenter med nedsatt funksjonsevne. NTNU skal som en følge av dette utforme et inkluderende læringsmiljø, og gjennom strategiene universell utforming og individuell tilrettelegging, ta høyde for ulike forutsetninger blant studentene. Studenter med nedsatt funksjonsevne skal så langt det lar seg gjøre inkluderes i ordinære løsninger, men ha rett på individuell tilrettelegging der hvor ordinære løsninger ikke er nok, og i tilfeller hvor tilrettelegging er nødvendig og mulig.

Forpliktelsene mellom NTNU og studentene er gjensidige. Det skal tas hensyn til den enkeltes students ønsker og meninger i utformingen av individuelle tilretteleggingstiltak. Ansatte ved NTNU skal i utgangspunktet være løsningsorientert og ha tilstrekkelig informasjon, faglig støtte og tilgang på nødvendige ressurser for å kunne legge til rette for og inkludere studenter med funksjonsnedsettelse. Studentene er på samme måte forpliktet til å bidra slik at man i fellesskap finner frem til hensiktsmessige løsninger.

De faglige kravene til læring er de samme for alle studenter, og det forutsettes at studentene, ut fra sine forutsetninger, viser vilje til å tilpasse seg de krav og betingelser som gjelder for studiet

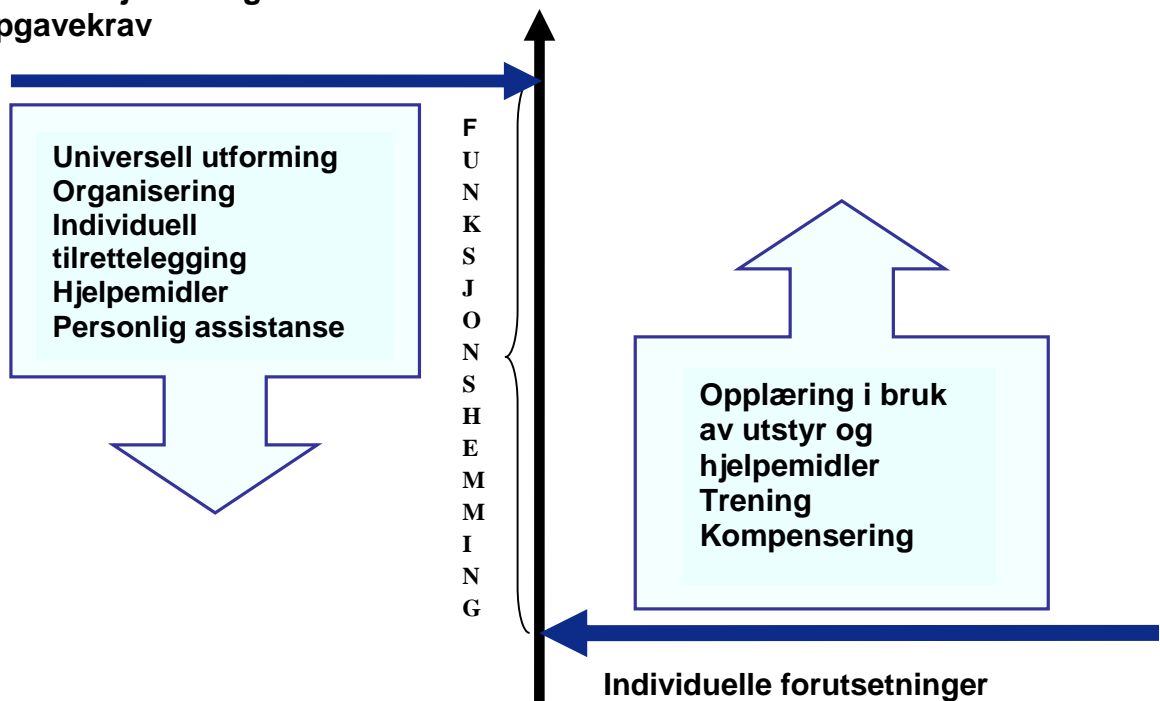
2. Sentrale begrep

Funksjonshemming og funksjonsnedsettelse

I samfunnet har det vært en betydelig dreining i definisjonen av *funksjonshemming*. Tidligere ble funksjonshemming sett på som en egenskap hos individet, og man ønsket å gjøre noe med forutsetningene hos den enkelte slik at man ble tilpasset samfunnet. I de senere årene har offentlig politikk og offisielle definisjoner av funksjonshemming dreid i relasjonell retning og blir dermed situasjonsbestemt. For eksempel trenger ikke en student som sitter i rullestol være funksjonshemmet i eksamenssituasjonen hvis bordet har riktig høyde og toalettet kan brukes av alle.

I dag sier vi at individet har funksjonsnedsettelse og at samfunnet har funksjonshemmende barrierer. Det er i møte mellom individet, med dets muligheter og begrensninger, og samfunnet, med sine ulike krav og vilkår, at funksjonshemming oppstår. Det er altså når gapet mellom individets muligheter og samfunnets krav blir for store at funksjonshemming oppstår. Dette kan illustreres på følgende måte:

Arbeidsmiljøkrav og oppgavekrav

Både samfunnet og den enkelte er ansvarlig for å forsøke å redusere avstanden mellom omgivelsenes krav og den enkelte sine forutsetninger.

Variasjonen i type funksjonsnedsettelse er svært stor. Vi har nedsettelse knyttet til sanseapparatet, muskel/skjelett/bevegelsesapparatet, og til kognitive, psykiske og sosiale dimensjoner. For NTNU betyr dette at *funksjonshemmede studenter* er alle med funksjonsnedsettelse som ikke har like muligheter som andre studenter til å ta del i læringsprosessen.

Universell utforming og individuell tilrettelegging

«Universell utforming er å utforme produkter og omgivelser på en slik måte at de kan brukes av alle mennesker i så stor utstrekning som mulig, uten behov for tilpassing og en spesiell utforming.»

Regjeringens handlingsplan for universell utforming

Begrepet universell utforming har mange sider. Det kan beskrives som en *strategi* og *tenkemåte* for hvordan vi utformer samfunnet. Universell utforming innebærer å inkludere flest mulig brukergrupper i *hovedløsningen* til produkter og omgivelser. Universell utforming skal sikre inkludering ved at den samme – universelle – løsningen kan benyttes av alle mennesker uavhengig av funksjonsnedsettelse.

I Norge har lovgiver definert rammer for universell utforming gjennom nytt lovverk, og det er også igangsatt et stort arbeid med utvikling av nasjonale og internasjonale standarder som definerer rammer og setter grenser for hva som skal utformes universelt. Regjeringen har slått fast at «Norge skal være universelt utformet innen 2025».

NTNU er pålagt å utforme læringsmiljøet etter prinsipper om universell utforming. Dette innebærer å ta i bruk universell utforming som strategi ved utforming av

- bygninger og uteområder (inkludert læringsarenaer)
- informasjon og IKT
- studier/undervisning

Universell utforming er et viktig prinsipp for strategiplanen, og mange av tiltakene handler nettopp om å finne løsninger som reduserer behovet for spesiell og individuell tilrettelegging. Det vil likevel være umulig å fange opp alle behov innenfor alle områder, og tilpasning for den enkelte – *individuell tilrettelegging* – må til når universelle løsninger ikke er mulig eller ikke involverer alle. Det vil derfor alltid være en balanse mellom det universelle og det som må tilrettelegges individuelt. Det er i de fleste tilfeller kostnadseffektivt å tenke universelle løsninger i forkant, da individuelle tiltak kan være kostbare, upraktiske og stigmatiserende for den enkelte. I en del tilfeller er individuelle tiltak likevel riktig strategi.

Det er viktig å merke seg at universell utforming i utdanning ikke betyr at alle studenter til enhver tid skal behandles likt, og det er et klart skille mot individuelle tiltak (som for eksempel pedagogiske støttetiltak) hvor positiv forskjellsbehandling mellom studentene er tillatt. Universell utforming av de fysiske omgivelsene er også en avgrenset plikt (for eksempel er kontorer og områder hvor studenter ikke kan ferdes fritatt), selv om NTNU ønsker å gjøre alle lokaler så universelle som mulig også for ansatte.

3. Rammer og lovverk

Lovverk

NTNU må forholde seg til lovverk som gir NTNU plikter til universell utforming og individuell tilrettelegging. Dette gjelder:

- Universitets- og høgskoleloven (UHL):
 - § 4-3 om Læringsmiljø slår fast at læringsmiljøet skal utformes etter prinsipper om universell utforming
 - man skal i tillegg legge til rette for funksjonshemmede så langt det er mulig og rimelig
- Lov om offentlige anskaffelser (LOA, fra 2006):
 - § 6 hjemler bestemmelser om universell utforming
- Plan- og bygningsloven (PBL, 2008/2009)
 - har vedtatt prinsippet om universell utforming som en del av formålsparagrafen
 - Byggteknisk forskrift (2010) legger viktige premisser til grunn for arbeid med tilrettelegging av bygg
- Lov om Forbud mot diskriminering på grunn av nedsatt funksjonsevne (Diskriminerings- og tilgjengelighetsloven, DTL, 2009).
 - § 9 fastslår plikten til generell tilrettelegging (universell utforming)
 - § 12 fastslår at utdanningsinstitusjonene er pliktig til å legge til rette for den enkelte dersom det på ulike områder er løsninger som ikke inkluderer alle

Kvalitetsreformen og nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk

Kvalitetsreformen av 2003 har stor betydning når det gjelder studiesituasjonen for studenter med nedsatt funksjonsevne. Det følger både *muligheter* og *begrensninger* med denne reformen. Det er svært positivt for studentene at kontaktflaten med lærekrefter er økt, og at ordningene er blitt mer fleksible når det gjelder vurderingsformer.

Samtidig er det krav om raskere og større volum når det gjelder produksjon, mer obligatorisk oppmøte, mer internettbasert læring og raskere omstillinger i forhold til oppgaver, kilder osv. Ikke minst kan det ha betydning for studiepoengproduksjonen og konvertering av lån til stipend fra Lånekassen.

Konsekvensene kan med dette bli store for den enkelte. Vi må derfor ha økt oppmerksomhet på ulike behov hos studenter med redusert lesetempo, større fravær på grunn av kroniske sykdommer, tegnspråkbrukere som ikke kan delta når undervisningen er på engelsk mm.

Innføringen av nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk innebærer at lærestedene skal gi en samlet, systematisk og nivå delt beskrivelse av formelle kvalifikasjoner som kan oppnås, og kvalifikasjonene beskrives gjennom læringsutbytte. Presisering av hvilke kunnskaper, ferdigheter og generelle kompetanse studentene skal sitte igjen med etter endt studium, kan ha spesiell betydning for studenter med funksjonsnedsettelse.

Det er en vanskelig balansegang mellom å stille like faglige krav til alle studenter og samtidig sikre at vi ikke bygger opp systemer som stenger enkelte ute. På den annen side vil en slik spesifisering av læringsutbytte gjøre det enklere for den enkelte student å vurdere hvilket studium som passer best for seg, jfr. figuren om krav og forutsetninger på side 5. NTNU må være våken for hvilke muligheter og begrensninger kvalitetsreformen og nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk vil kunne medføre for studenter med nedsatt funksjonsevne.

4. Mål og veivalg

For å nå visjonen om et universelt utformet og inkluderende læringsmiljø, er det plukket ut noen overordnede mål og veivalg for NTNU. I tillegg bygger visjonen på noen prinsipper og retningslinjer. For handlingsplanperioden frem til 2017 er det i tillegg plukket ut noen prioriterte delmål jfr vedlegg.

Overordnede målsettinger

- Læringsmiljøet ved NTNU skal være utformet etter prinsippet om universell utforming, og behovet for individuelle særordninger skal reduseres til et minimum. Dette inkluderer utforming av bygninger og uteområder, IKT og informasjon, samt studier og undervisning.
- I de tilfeller hvor universell utforming ikke er tilstrekkelig, skal individuell tilrettelegging vurderes. Ved behov for individuell tilrettelegging skal det være et gjensidig forpliktende samarbeid mellom student, fagmiljø og sentrale enheter, slik at tilrettelegging blir helhetlig, hensiktsmessig og riktig uten at det går på bekostning av faglige krav.
- Individuell tilrettelegging skal ivaretas i linjen av institutter, fakulteter og sentrale enheter, og arbeidsdelingen innen dette feltet følger felles prinsipper og arbeidsdeling beskrevet i dette dokumentet nedfelt av rektoratet.
- Den sentrale klagenemnd skal ha kompetanse på klager på universell utforming og individuell tilrettelegging av læringsmiljøet, og skal ivareta både studentenes og NTNUs interesser på dette feltet.

5. Prinsipper for systematisk arbeid med inkluderende læringsmiljø

Systematisk kartlegging

- Barrierer som hindrer studenter med nedsatt funksjonsevne i å studere, skal identifiseres og gjennomgås. Dette gjelder særlig barrierer som medfører risiko for at studenter med nedsatt funksjonsevne blir direkte eller indirekte diskriminert. Læringsmiljøundersøkelsene er et viktig kartleggingsverktøy.
- Barrierer skal identifiseres og fjernes i det bygde miljø, innen studieprogram og emner (inkludert vurderingsformer), i tilbud og tjenester (informasjon, bibliotekstjenester, IKT i læring) og i studentsosiale aktiviteter.
- Enhetene skal på bakgrunn av gjeldene mål og strategier, samt identifiserte barrierer, utvikle mål og årlige handlingsplaner
- Ved innkjøp skal det tas hensyn til prinsippet om universell utforming i henhold til Lov om offentlige anskaffelser, slik at tilbud og tjenester blir utformet med tanke på mangfoldet blant studenter og ansatte.

Arbeidsdeling og budsjett

- Det skal innføres en hensiktsmessig arbeidsdeling og fordeling av ressurser mellom sentrale enheter og fakulteter/institutter. Arbeidet skal gjennomføres i samarbeid med berørte enheter, og målet skal være et universelt utformet og inkluderende læringsmiljø ved NTNU jfr kapittel 6.
- Enhetene skal sørge for at ansvar og oppgaver som er gitt i handlingsplanen (hovedmål, veivalg og delmål) ivaretas gjennom nødvendige prioriteringer i enhetenes budsjetter og planer for planperioden. Tiltak skal gjennomføres via ordinær drift.
- Rektoratet og fellesadministrasjonen har ansvar for å vurdere økonomiske incentiver i spesielle tilfeller, etter innspill fra enhetene og råd fra LMU.

Kompetanseoppbygging

- Kompetanseoppbygging innen universell utforming skal prioriteres når det gjelder bygninger og uteområder, informasjon og nettsider, IKT i læring, og i studie- og undervisningssituasjonen.
- Kompetanse om universell utforming og tilrettelegging skal spres i hele organisasjonen.

Klage og klagebehandling

- Det forvaltningsorgan som har truffet et vedtak skal sørge for at partene underrettes om vedtaket så snart som mulig.
Det skal blant annet opplyses om klageadgang, klagefrist, klageinstans og den nærmere framgangsmåte ved klage, samt retten til å se sakens dokumenter.
- a) Enkeltvedtak, dvs. vedtak som gjelder rettigheter og plikter til enkeltpersoner, kan påklages til klagenemnda. Klagen fremsettes for den enhet som har fattet vedtaket.
- b) Andre klager, f.eks. klage på læringsmiljøet, fremsettes i linja (til institutt eller fakultet) med kopi til Læringsmiljøutvalget. Dersom klagen gjelder forhold som verken institutt eller fakultet er ansvarlig for, fremsettes klagen til rektoratet.

Rapportering og avvik

- Rapportering fra arbeidet med universell utforming og individuell tilrettelegging følger NTNUs system for kvalitetssikring av utdanning.
- Rapportering skal inngå som en del av NTNUs etablerte styringssystem, og går linjevei som gitt i NTNUs rutiner for avviksrapportering.

6. Ansvar og oppgaver

Styret

Styret vedtar NTNUs strategier, overordnede mål og planer for arbeidet med universell utforming og tilrettelegging, og fører tilsyn gjennom årlig rapportering slik at disse følges opp. Styret sørger for at det er ressurser til å følge opp de vedtatte mål og strategier.

Rektor

Rektor har ansvar for at mål og gjeldende regelverk innen Universell utforming og tilrettelegging for studenter med nedsatt funksjonsevne, realiseres ved NTNU. Rektor skal sørge for at nødvendig opplæring og bistand til enhetene blir gitt.

Linjeleder

Linjeledere er ansvarlig for at gjeldende retningslinjer blir formidlet på en hensiktsmessig måte, og at de blir implementert og fulgt opp i egen enhet. Ledere ved NTNUs enheter er ansvarlige for å påse at politikk, prinsipper og retningslinjer for universell utforming av IKT, vedtatt av rektor våren 2012, blir implementert.

Fakultetene

- Fakultetene skal ha førstelinjeansvar for studenter med nedsatt funksjonsevne, og dette skal komme klart frem i alle informasjonskanaler. Veiledning skal gjennomføres av fakultetene, og fordeles til institutt og/eller studieprogram der hvor det er formålstjenlig. Spesialkompetanse og støtteveiledning kan trekkes inn ved behov fra den sentrale tilretteleggingstjenesten i Studieavdelingen.
- Fakultetene har ansvar for koordinering av tilbud og tjenester, samt vedtaks- og gjennomføringsansvar for alle pedagogiske tiltak i studiesituasjonen. Unntaket er ved tilrettelegging av avsluttende vurdering (eksamenskontoret) og der hvor det finnes sentrale ordninger for eksempel mentorordning, tilrettelagte leseplasser, utredning logoped etc.
- Fakultetene har ansvar for å rapportere på gjennomføring av tiltak for et inkluderende læringsmiljø. Rapportering skal innlemmes i fakultetenes ordinære rapporteringssystem.
- Fakultetene har ansvar for faglig vurdering av søknader vedrørende alternative vurderingsformer ved henvendelser til eksamenskontoret.
- Fakultetene ved seksjonsleder for studier eller tilsvarende skal være representert i dialogforumet.

Studieavdelingen

- Studieavdelingen har ansvar for å utvikle støttefunksjoner for eksamen, hjelp, råd og veiledning. Saksbehandler på vegne av Rektor i saker knyttet til spørsmål om studentenes læringsmiljø.
- Studieavdelingen har ansvar for kompetanseoppbygging av studieveiledere/ studieprogramansvarlige om universell utforming og tilrettelegging for å holde berørte enheter oppdatert på ny kunnskap om tilrettelegging og universell utforming.
- Studieavdelingen har ansvar for universell utforming av e-lærings-plattformer og andre støttesystemer.
- Studieavdelingen har sekretariatsfunksjon for LMU, Rådet for studenter med funksjonsnedsettelse (RFSF) samt ansvar for Dialogforum gjennom å kalle inn til møter, saksbehandle og gjennomføre.
- Studieavdelingen skal holde oversikt og informere om de sentrale ordningene.
- Tilretteleggingstjenesten har ansvar for veiledning og/ eller fellesmøter med studenter, fagmiljø og andre parter ved behov. De skal fungere som

rådgivende instans for fakulteter og institutter i enkeltsaker, og tilby høy kompetanse om ulike funksjonsnedsettelse, og om hvordan man veileder innen dette temaet.

- Tilretteleggingstjenesten er støtteenhet for fakultetene og sentrale enheter når det gjelder praktisk tilrettelegging for studenter med funksjonsnedsettelse. Gir praktisk hjelp og veiledning til studenter med funksjonsnedsettelse.
- Eksamenskontoret har ansvar for tilrettelegging ved avsluttende vurdering.

Øvrige sentrale enheter

- Stab for eiendomsforvaltning og Driftsavdelingen har ansvar for å være drivkraft for universell utforming av bygningsmasse og uteområder ved NTNU, samt å bistå fagmiljøene i utforming av læringsarenaer.
- Informasjonsavdelingen har ansvar for universell utforming av all informasjon beregnet på studenter og ansatte.
- Økonomiavdelingen ved Seksjon for anskaffelser har ansvar for at det av rammeavtaler, anbudsunderlag eller ordre, fremgår hvilke konkrete krav til universell utforming som stilles til leverandør
- Universitetsbiblioteket har ansvar for universell utforming av tilbud og tjenester knyttet til biblioteket som læringsarena.

Studentene

- Studenten har ansvar for å gjøre universitetet oppmerksom på at vedkommende har et tilretteleggingsbehov, for at plikten til individuell tilrettelegging skal inntre.
- Studenten skal kontakte sitt fakultet for å underrette om dette og fremlegge relevant dokumentasjon som viser at han/hun har nedsatt funksjonsevne med dertil hørende behov for tilrettelegging.
- Krav som fremsettes om bestemt tilrettelegging i forhold til vurderinger (eksamen m.m.) må studenten dokumentere gjennom medisinske erklæringer eller andre relevante bekræftelser.
- Studenten har et medansvar for å foreslå hensiktsmessige løsninger og må gå inn i en aktiv dialog med fakultetet for å få avklart behov og mulige løsninger.
- Studenten har plikt til å overholde fremsatte frister, samt til å gjennomføre sin del av avtalen når det gjelder individuell tilrettelegging.
- Studentene er pliktige til å melde fra dersom det er forhold som endrer premissene for det tiltaket man har blitt enige om. Det gjelder særlig ved

gjennomføring av tilrettelagt eksamen.

Utvalg og råd

Læringsmiljøutvalget (LMU)

- Læringsmiljøutvalget er et rådgivende utvalg for NTNUs styre og skal bidra til et fullt forsvarlig læringsmiljø for studentene ved NTNU av hensyn til studentenes helse, sikkerhet og velferd (UHL §4-3).
- LMU deltar i planleggingen av tiltak vedrørende læringsmiljø og følger utviklingen i saker som angår studentenes sikkerhet og velferd, og gir Rektor råd på feltet. LMU rapporterer årlig til styret om NTNUs arbeid med læringsmiljøet.
- LMU skal holdes orientert om klager som NTNU mottar fra studentene vedrørende læringsmiljøet og kan gi uttalelser om disse forholdene. LMU skal gjøres kjent med pålegg og andre enkeltvedtak som Arbeidstilsynet treffer.

Rådet for studenter med funksjonsnedsettelse (RFSF)

Rådet for studenter med funksjonsnedsettelse (RFSF) er et rådgivende organ underlagt Læringsmiljøutvalget (LMU). RFSF består av ansatte og studenter, og møtes jevnlig for å diskutere og gi råd i problemstillinger knyttet til tilrettelegging og inkludering av studenter med funksjonsnedsettelse. RFSF behandler ikke enkeltsaker.

Arbeidsmiljøutvalget

NTNUs arbeidsmiljøutvalg (AMU) og AMUs byggearm har ansvar for å behandle saker vedrørende arbeids- og læringsmiljøet i NTNU jfr. NTNUs HMS-håndbok.

Tilsynsmyndigheter

Tilsynsmyndigheten for NTNU er Arbeidstilsynet. Tilsynsmyndighetene skal informere og veilede om aktuelt regelverk. De fører tilsyn med at kravene i lovgivningen oppfylles i forhold til studenters læringsmiljø og at det er samsvar mellom internkontroll og etterlevelse i praksis.

Vedlegg:

Handlingsplan for universell utforming og individuell tilrettelegging for studenter med nedsatt funksjonsevne: Prioriteringer og delmål 2013 – 2017

Tilbud og tjenester ved NTNU

NTNU har et etablert mottaksapparat for studenter som har behov for tilrettelegging i studiesituasjonen. Tilretteleggingstjenesten (Studieavdelingen) har dybdekompetanse om funksjonsnedsettelse, universell utforming og individuell tilrettelegging og midler til generelle tiltak og utvikling. Eksamenskontoret (Studieavdelingen) behandler alle søknader om tilrettelagt eksamen, og alle fakulteter (samt en del institutter) har kontaktpersoner for studenter med funksjonsnedsettelse.

NTNU har gjennom flere år jobbet målrettet for å legge studiesituasjonen til rette for studenter med ulike funksjonsnedsettelse. Dette har i stor grad vært gjort gjennom særtilpasninger og individuell tilrettelegging. Det området som har kommet lengst når det gjelder "universell utforming" går på det rent bygningstekniske, og er ivaretatt av Eiendom og drift, hvor både dybde- og breddekompetanse finnes. Prinsippet om universell utforming ivaretas allerede så langt det er mulig ved ombygginger og nybygg.

Når det gjelder inkluderende løsninger innenfor læring, undervisning, vurdering med mer, har NTNU fremdeles en lang vei å gå. Et tydelig eksempel på dette gjelder bruk av IKT som læringsmedium. Ved riktig bruk kan eksempelvis nettbaserte løsninger gi lesehemmede god tilgjengelighet, men brukt på feil måte kan det i stedet bety nye barrierer for den enkelte.

NTNU har hatt flere handlingsplaner og har kommet godt i gang når det gjelder å iverksette tiltak for å gjøre NTNU tilgjengelig for personer med funksjonsnedsettelse. Likevel har det manglet forankring i deler av organisasjonen til denne typen arbeid og handlingsplanen. NTNU har derfor siden 2009 jobbet med å forankre tilretteleggingsarbeidet i organisasjonen og NTNUs handlingsplan for perioden 2013-2017 er ment å være et bidrag i riktig retning.

Hovedmål og prioriteringer 2013-2017

1. Implementering av roller og ansvarsfordeling

Det er etablert en klarere forståelse for hvordan man arbeider med tilretteleggingsarbeidet ved NTNU. Den nye forståelsen (prinsipper for utforming av inkluderende læringsmiljø samt klargjøring av ansvar og oppgaver) gjelder fra og med 1. januar 2014, og dette vil medføre behov for informasjon og opplæring i av hvordan man jobber fremover. Det vil derfor bli initiert tiltak fra og med høsten

2013 som vil bidra til implementeringen av handlingsplanen og arbeidsmetodikken. Dette gjelder

a) Workshop

Høsten 2013 vil det holdes en workshop hvor fakultetene, NTNU Universitetsbiblioteket, Stab for eiendomsforvaltning og Studieavdelingen blir invitert for å drøfte og komme fram til hensiktsmessige samhandling mellom enhetene med bakgrunn i de endringer som handlingsplanene fører med seg. Presentasjon av handlingsplanen, avklaring av roller, innspill på opplæringsbehov og få fram eventuelle gråsoner hvor det er uklarheter om hvem som har ansvaret er viktige momenter i workshopen.

Ansvar: Studieavdelingen

b) Kompetanseheving - enhetene

Med utgangspunkt i det som kommer fram i workshopen i 1a) vil det være behov for å sette i gang ulike opplæringstiltak blant de ulike enhetene ved NTNU. Mye av kompetansen sitter i dag i Tilretteleggingstjenesten og det vil være viktig å få støttet opp den nye handlingsplanen med kompetanseheving ved NTNUs enheter. Opplæringstiltakene starter høsten 2013 og vil fortsette utover i planperioden.

Ansvar: Studieavdelingen

c) Opprettelse av dialogforum tilrettelegging

For å få til best mulig dialog og løsninger av ulike problemstillinger som dukker opp i tilretteleggingsarbeidet ute på enhetene, opprettes et dialogforum med et slikt mandat. Det oppnevnes deltakere til dialogforumet fra fakultetene, NTNU UB og SA.

Ansvar: Rektor

2. Pilotprosjekt: Teksting av multimedieinnhold

NTNU har ikke tidligere tekstet multimedieinnhold og det mangler derfor erfaringer på området. For studenter med hørselshemming vil det være av avgjørende betydning å kunne få tekstet multimedieinnhold. Målet for prosjektet er å finne ut av om teksting av multimedieinnhold kan utføres på en hensiktsmessig måte ved NTNU, og om det er mulig å få til dette til innenfor de rammebetingelser som eksisterer i dag.

Ansvar: Studieavdelingen

3. Pilotprosjekt: Universell utforming av undervisningen

Tanken bak prosjektet er at universell utforming av undervisningen vil gi færre behov for individuelle tilrettelegginger, og vil være til nytte for alle studenter som følger undervisningen. Prosjektet har som fokus å se på hvordan emner i studieprogrammene kan gjøres universelt utformet. For å få et så godt overblikk som mulig over de barrierer og løsninger som finnes, samarbeider man med ett studieprogram fra Gløshaugen og ett fra Dragvoll i prosjektet. Målet er å finne ut hvordan man kan legge opp undervisningen universelt utformet. Deretter vil man i andre studieprogram dra nytte av erfaringene i prosjektet og da kunne legge til rette universelt på en enklere måte. I driftsfasen vil fakultetene være ansvarlig enhet. Fakultetene vil i samarbeid med UNIPED, Universell og kompetanseenhet ved Studieavdelingen samarbeide om prosjektet.

Ansvar: Studieavdelingen iverksetter pilot i samarbeid med fakultetene

4. Pilotprosjekt: Kartlegging av fysiske barrierer

Det er et mål for dette prosjektet å finne ut om det finnes gråsoner for hvem som har ansvar for hva i forbindelse med fysiske utbedringer av bygningsmassen. Ved å opprette et prosjekt hvor stab for Eiendomsforvaltning og fakultet ser på noen arealer som skal utbedres, vil man kunne finne og definere grenseoppgangene mellom hva som er fakultetets ansvar og hva som er Stab for Eiendomsforvaltning sitt ansvar.

Pilotprosjektet må avvente resultatet av KVVU-arbeidet.

Ansvar: Stab for Eiendomsforvaltning

5. Utarbeide retningslinjer for alternative vurderingsformer

NTNUs studieforskrift § 33 åpner for bruk av alternativ vurderingsform, men presiserer at en slik tilrettelegging ikke må gå på bekostning av de faglige krav. Flere fakultet og institutt har etterlyst klarere retningslinjer vedrørende behandling av slike søknader. Retningslinjene skal klargjøre hva som er NTNUs holdning til bruk av alternativ eksamensform, og om det er andre aspekt enn de faglige som skal tas med i vurderingen. Gruppen nedsettes av rektor og Studieavdelingen gjennomfører prosjektet i samarbeid med fakultetene.

Ansvar: Rektor

6. Hensiktsmessig arbeidsfordeling - overgang studier og arbeidsliv

Mange studenter med funksjonsnedsettelse har problemer med å komme seg inn i arbeidslivet etter endt utdanning. Karrieretjenesten og Tilretteleggingstjenesten på Seksjon for Studentservice vil ha fokus på overgang

mellom studier og arbeidsliv i kommende planperiode og vil da utarbeide hensiktsmessige metoder for å ruste studentene bedre til denne overgangen. Fokus på samarbeid med NAV-enheter og arbeidsgivere er prioritert i perioden.

Ansvar: Studieavdelingen

7. Kartlegging av tilbud og tjenester til studenter ved studentmobilitet

I følge NTNUs internasjonale handlingsplan for 2011-2014 er det et mål at NTNUs internasjonale samarbeid skal styrkes. En hovedprioritet for å nå dette er bl.a. internasjonal mobilitet for studenter. For at studenter med funksjonsnedsettelse skal kunne ha et likeverdig tilbud som studenter uten funksjonsnedsettelse, må dette også inkludere disse studentene.

Rettigheter og muligheter for tilrettelegging for inn- og utreisende studenter med funksjonsnedsettelse, samt avklaring av ansvarsfordeling mellom enhetene. Det opprettes en gruppe for å kartlegge denne problemstillingen og utarbeide løsninger. Gruppen består av representanter fra Internasjonal seksjon, Tilretteleggingstjenesten og fakultetene.

Ansvar: Studieavdelingen

8. Spre kunnskap om universell utforming av studentsosiale aktiviteter i regi av NTNU

Det å være student innebærer mer enn det rent faglige. For å kunne ta del i studenttilværelsen på lik linje med studenter uten funksjonsnedsettelse, må også aktiviteter som er rettet mot studentene, men som ikke er direkte faglige, være lagt opp slik at studenter med funksjonsnedsettelse kan delta. Dette kan for eksempel være aktiviteter i fadderuka og diverse studentaktiviteter arrangert av fakultet, institutt og ulike studentforeninger.

a) Utarbeide tipshefte

Det trengs fokus på holdninger når det gjelder universell utforming av studentsosiale aktiviteter. Et bidrag vil være utarbeidelse av et tipshefte som gir råd til hva man bør huske på og hvordan man kan tenke når man skal arrangere studentsosiale aktiviteter. Dette heftet kan deles ut til aktuelle enheter ved NTNU og ulike studentforeninger. Samarbeid i utarbeidelsen av heftet mellom Tilretteleggingstjenesten og representanter fra studentene.

Ansvar: Studieavdelingen

b) Informasjonsrunder

For å spre budskapet om universell utforming av studentsosiale aktiviteter vil det være viktig med jevnlig møter med aktuelle studentforeninger (Velferdstinget, studentråd, linjeforeninger, Studenttinget) for å informere om

dette. Bakgrunnen for dette er den jevnlige utskiftningen av studenter i disse foreningene. Det er aktuelt å ha slike informasjonsrunder også på fakultetene som er mye i kontakt med linjeforeninger og andre studentorganisasjoner.

Ansvar: Studieavdelingen

9. Informasjon om NTNU sin fysiske utforming skal gjøres lett tilgjengelig på internett

Studenter og ansatte skal lett kunne finne informasjon om NTNUs fysiske utforming og hvor man kan beveges seg via lett tilgjengelige oppslag i bygningsmassen og via informasjon om dette som er lett tilgjengelig på NTNUs nettsider.

Ansvar: Stab for Eiendomsforvaltning